

निर्देशनालयको सन्देश

मेलम्ची खोलाको पानी सुन्दरीजल प्रशोधन केन्द्रमा आइसकेपछि पिउनयोग्य बनाइ वितरण शुरू गर्न आयोजना कार्यान्वयन निर्देशनालयले काठमाण्डौ उपत्यका खानेपानी आपूर्ति सुधार आयोजना अन्तर्गत रही आवश्यक तयारी गरिरहेको छ ।

थोक वितरण प्रणाली मेलम्चीको प्रशोधित पानी काठमाण्डौ उपत्यकामा आपूर्ति गर्ने नयाँ वितरण प्रणाली अन्तर्गतको एक महत्वपूर्ण अवयव हो । यसै प्रणालीमार्फत् प्रशोधित, पिउनयोग्य पानी उपत्यकाका विभिन्न स्थानमा निर्मित पानीपोखरीहरूमा पठाइन्छ । खानेपानी आपूर्ति गर्नको लागि सम्पूर्ण वितरण प्रणाली सफा गरी, निर्मलीकरण गरी संचालनयोग्य अवस्थामा ल्याउनुपर्ने हुन्छ । यसै क्रममा काठमाण्डौ उपत्यका खानेपानी लिमिटेड, आयोजना कार्यान्वयन निर्देशनालयले थोक वितरण प्रणाली अन्तर्गतका पाइपहरूको सफाइ गरिरहेको छ । थोक वितरण प्रणालीलाई संचालनयोग्य बनाइसकेपछि निर्देशनालयले सफाइ र निर्मलीकरण गरी साना पाइपहरूको परीक्षण गर्नेछ ।

खानेपानी आपूर्ति संरचनाहरूको निर्माणका साथै फोहर पानी व्यवस्थापन संरचनाहरूको पनि निर्माण जारी छ । निर्देशनालयले काठमाण्डौ उपत्यका फोहर पानी व्यवस्थापन आयोजनामार्फत् हनुमन्ते, मनोहरा र खस्याङखुसुङका किनारमा ढलका पाइपहरू बिछ्याउनुका साथै गुह्येश्वरी, सल्लाघारी, कोङ्कु र धोबीघाटमा फोहर पानी प्रशोधन केन्द्रहरूको निर्माण गर्दैछ ।

ललितपुर महानगरपालिकासँग समन्वय गरी पाटन दरबार लगायतका महत्वपूर्ण क्षेत्रहरू समेट्ने करिब ३ किमी लामो ढल संजाल निर्माण गर्न निर्देशनालयले विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन तयार पारेको छ ।

वसन्तपुर दरबार, असन, इन्द्रचोक लगायतका काठमाण्डौ महानगरका मुख्य शहरी क्षेत्र समेट्ने १७ किमी लामो ढल संजाल निर्माण गर्न निर्देशनालयले विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन तयार पारेको छ । यी ढल संजालहरूको निर्माण सम्पन्न भएपछि फोहर पानी र वर्षातको पानीको प्रभावकारी व्यवस्थापन भै काठमाण्डौ र ललितपुरका बाक्लो जनसंख्या भएका क्षेत्रहरूलाई राहत पुग्ने अपेक्षा गरिएको छ ।

अन्त्यमा, निर्देशनालय अन्तर्गतका कार्यहरू सम्बन्धमा सुभाव/गुनासाहरू भएमा निःशुल्क फोन नं ११३९ मा सम्पर्क गर्नुहुन अनुरोध छ । आयोजनासम्बद्ध कार्यहरूमा अफ बढी समन्वय गरी मेलम्चीको पानी उपत्यकामा ल्याउन सहयोग गर्नुहुन निर्देशनालय आग्रह गर्दछ ।

तिरेश प्रसाद खत्री
(आयोजना निर्देशक)

खानेपानी, सरसफाइ तथा फोहर पानी व्यवस्थापनमा सुधार विकसित समाज, सुन्दर र सक्षम सहरको आधार

■ थोक वितरण प्रणाली अन्तर्गतको चाबहिल-तिलगंगा पाइपलाइनको सफाइ (flushing) गरिँदै । आयोजना कार्यान्वयन निर्देशनालयले योजनाबद्ध रूपमा नयाँ खानेपानी वितरण प्रणाली अन्तर्गतका संरचनाहरूको परीक्षण गरिरहेको छ । (हेर्नुहोस् पृष्ठ २)

काठमाण्डौ उपत्यका खानेपानी सुधार आयोजना

काठमाण्डौ उपत्यका खानेपानी लिमिटेड (KUKL) बाट प्राप्त अध्यावधिक तथ्यांक अनुसार उपत्यकामा खानेपानीको माग ४५ करोड लिटर प्रतिदिन रहेको छ । तर KUKL ले सुख्खायाममा प्रतिदिन ९ करोड लिटर मात्र र वर्षायाममा १६ करोड लिटर खानेपानी वितरण गर्न सकेको अवस्था छ ।

सुख्खायाममा KUKL का ट्यांकरहरूले प्रतिदिन ८ देखि १० करोड लिटर पानी वितरण गर्छन् । यसमा निजी ट्यांकरहरूले वितरण गर्ने पानी समावेश गरिएको छैन ।

उपत्यकामा देखिएको खानेपानीको अभाव कम गर्न काठमाण्डौ उपत्यका खानेपानी सुधार आयोजना शुरू गरिएको हो । यस आयोजनाले भरपर्दो, दिगो र न्यायोचित वितरण प्रणालीको निर्माणका साथै उपत्यकाको खानेपानी क्षेत्रको संस्थागत क्षमता र संचालनमा सुधार गरी खानेपानी समस्या न्यूनीकरणमा

केन्द्रित प्रयासहरूलाई प्रभावकारी बनाउनेछ । हाल संचालनमा रहेका आयोजनाहरूले स्रोत संवर्द्धन, मेलम्ची सुख्ख र पानी प्रशोधन केन्द्रको निर्माणमा लगानी गरिरहेका छन् ।

यस सुधार आयोजनाले प्रशोधन केन्द्रबाट उपभोक्ताहरूलाई खानेपानी वितरणका साथै वितरण प्रणालीको क्षमता र सेवाप्रवाहको गुणस्तर वृद्धिमा समेत ध्यान केन्द्रित गरेको छ ।

प्रथम चरणको लगानी १३ करोड अमेरिकी डलर र अतिरिक्त लगानी १३.५ करोड डलर रहेको यस आयोजनाले उपत्यकाको खानेपानी क्षेत्र अन्तर्गतका थोक वितरण प्रणाली, टुला पानी ट्यांकीहरू र वितरण प्रणालीलाई समेटेको छ ।

खानेपानी क्षेत्रको संस्थागत क्षमताको विकास, संचालन र सेवा प्रवाहमा सुधार पनि यस आयोजनाको कार्यक्षेत्र अन्तर्गत पर्दछन् ।

खानेपानी आपूर्ति संरचनाको परीक्षण: प्रगति समीक्षा

थोक वितरण प्रणालीको सुन्दरीजल-महाकालचौर पाइपलाइन खण्डको परीक्षण सम्पन्न गरी संचालनमा ल्याइसकेपछि आयोजना कार्यान्वयन निर्देशनालयले भाद्र २, २०७५ देखि पुरानो वितरण प्रणालीमार्फत् काठमाण्डौ उपत्यकामा प्रतिदिन ३ करोड लिटर खानेपानी वितरण गर्न शुरु गरेको छ । यो अल्पकालीन राहतको निरन्तरता पानीको उपलब्धतामा निर्भर हुनेछ ।

निर्देशनालयले मेलम्चीको पानी वितरण गर्न निर्माण गरिएको नयाँ थोक वितरण प्रणालीको परीक्षण गरिरहेको छ । हाल महाकाल-धोबीखोला-सुकेधारा-नारायणगोपाल चोक-वसुन्धरा-माछापौखरी चोक-बालाजु चक्रपथ चोक पाइपलाइनको सफाई (flushing) भैरहेको छ । यस पाइपलाइनको सफाईपछि निर्देशनालयले माछापौखरी चोकदेखि बालाजु पानीपोखरी (service reservoir tank) पाइपलाइनको परीक्षण गर्नेछ । परीक्षण सफल भएपछि पाइपलाइनमार्फत् बालाजु पोखरीमा पानी खसालिनेछ । क्रमशः नारायणगोपाल चोक-महाराजगंज (विद्यमान पानीपोखरी) पाइपलाइन र नारायणगोपाल चोक-बाँसबारी पानीपोखरी खण्डको सफाई गरी, अन्य परीक्षण गरी संचालनयोग्य बनाइनेछ ।

त्यसपछि ती पाइपहरूमार्फत् पोखरीहरूमा पानी खसाली वितरण संजाल सुधार प्रणालीमार्फत् आपूर्ति गर्न सकिनेछ । हाल खुमलटार पानीपोखरीतर्फको पाइपलाइन, चाबहिल-मनोहरा

उपत्यकाबासीलाई थप पानी

आमजनलाई अल्पकालीन रूपमै भए पनि राहत दिनको लागि सुन्दरीजलभन्दा माथिको क्षेत्रबाट वाग्मतीको पानी ल्याइ, त्यसलाई सुन्दरीजल प्रशोधन केन्द्रमा शुद्धिकरण गरी प्रतिदिन ३ करोड लिटर पानी ७०,००० धाराहरूमार्फत् वितरण गरिएको छ । संघीय संसदका सभामुख सम्माननीय कृष्ण

बहादुर महाराले भाद्र २, २०७५ गते वाग्मतीबाट ल्याइएको पानी महाकालस्थित पानीपोखरीमा भर्ने र वितरण गर्ने कार्यको शुभारंभ गर्नुभएको थियो । उक्त समारोहमा खानेपानी मन्त्री बिना मगर र खानेपानी मन्त्रालयका सचिव गजेन्द्र कुमार ठाकुर पनि उपस्थित हुनुहुन्थ्यो ।

पाइपलाइन र चाबहिल-गौशाला-तिलगंगा-एयरपोर्ट गेट-तिनकुने-कोटेश्वर पाइपलाइनको सफाई भैरहेको छ । तिनकुने-मिनभवन पानीपोखरी पाइपलाइनको सफल परीक्षणपछि सोही संरचनामार्फत् पोखरीमा पानी भरिनेछ । मनोहरासम्म पाइप सफा गरिएपछि खुमलटारस्थित पोखरीमा पानी भरिनेछ ।

संभवतः मेलम्चीको पानी आइसकेपछि थोक वितरण प्रणाली अन्तर्गतका परीक्षण गर्न बाँकी पाइपलाइन र वितरण संजाल सुधार प्रणालीको परीक्षण गरिनेछ ।

माथि उल्लेख गरिएका पाइपलाइनहरूको परीक्षणपछि निर्देशनालयले बाँसबारी, पानीपोखरी (महाराजगंज) र बालाजुस्थित पोखरीहरूमा पानी भर्नेछ । परीक्षणका क्रममा पाइपहरू फुट्ने, जल

सतह बढ्ने जस्ता जोखिमहरू देखा पर्न सक्छन् । यस्ता जोखिमहरूबाट बच्न परीक्षणस्थल नजिकका समुदायहरूले अपनाउनुपर्ने सावधानी सम्बन्धमा निर्देशनालयले संचार, सार्वजनिक सूचना लगायतका माध्यमहरूमार्फत् सचेतना जगाइरहेको छ ।

जोखिम व्यवस्थापनका लागि वितरण प्रणाली परीक्षणमा संलग्न व्यक्तिहरूबिच अविच्छिन्न सम्पर्क हुनुपर्छ । यसै तथ्यलाई ध्यानमा राखी निर्देशनालयले संचार तथा सूचना प्रविधि मन्त्रालय अन्तर्गतको सूचना तथा प्रसारण विभागबाट लाइसेन्स लिइ दुइतर्फा संचार प्रणाली संचालनमा ल्याइसकेको छ । यसले थोक वितरण प्रणाली र पानीपोखरीहरूसहित सुन्दरीजल पानी प्रशोधन केन्द्र-खुमलटार पानीपोखरी खण्ड समेटेछ ।

पानी आपूर्ति संरचनाहरूको निर्माणमा भइरहेको प्रगतिको संक्षिप्त विवरण

ठेक्का प्याकेज	ठेकेदार कम्पनी	ठेक्का रकम नेपाली रुपियाँमा (भ्याट सहित)	कार्य शुरु भएको मिति	कार्य समाप्त हुने मिति	हालसम्मको प्रगति	
					प्रतिशत	कार्यहरू
थोक वितरण प्रणाली (BDS) अन्तर्गतका प्याकेजहरू: पाइपलाइन लगायत थोक वितरण प्रणाली र पानीट्याकीहरूको निर्माण						
केयूकेएल/विडिएस /०१/०१: (प्याकेज-०)	सिटीसीड-कालिका जेभी	१,११९,२०५,९८६.९६	जनवरी, २०१२	फेब्रुअरी, २०१९	९९.८	१४०० मिलिमिटर व्यासको ९.४५ किमी पाइपलाइन विछ्याइएको
केयूकेएल/विडिएस-एसआरटी/०१/०१: (प्याकेज-१)	जेआइटीएफ वाटर इन्फ्रास्ट्रक्चर लि, भारत	१,८७१,३८८,२०७.८२	मार्च २६, २०१४	फेब्रुअरी, २०१९	९९.८९	३ पानीपोखरीहरूको निर्माण, १०.६५ किमी पाइपलाइन विछ्याइएको
केयूकेएल/विडिएस-एसआरटी/०१/०२: (प्याकेज-२)	एम/एस जेडब्ल्यूआइएल-एससिपिएल जेभी	२,८७५,७०७,९४१.०२	अगष्ट १४, २०१४	फेब्रुअरी, २०१९	९५	३ पानी पोखरीहरूको निर्माण, २६.२४१ किमी पाइपलाइन विछ्याइएको
केयूकेएल/विडिएस-एसआरटी/०१/०३: (प्याकेज-३)	तियान्जिन-रमन जेभी	१,३००,९२३,५९९.९९	जुन १६, २०१४	फेब्रुअरी, २०१९	९६.५५	१ पानीपोखरी निर्माण, १४.९९ किमी पाइपलाइन विछ्याइएको
केयूकेएल/विडिएस-एसआरटी/०१/०४: (प्याकेज-४)	हाइजु-आशिप जेभी	१,८८९,७३३,६९२.४९	जनवरी २९, २०१६	डिसेम्बर, २०१९	६६.१२	३ पानीपोखरीहरूको निर्माण, १४.२९१ किमी पाइपलाइन विछ्याइएको
डिएनआइ (DNI) प्याकेजहरू: चुहावटको प्रभावकारी व्यवस्थापनको लागि वितरण संजाल सुधारका कार्यहरू	हाइजु-कालिका जेभी	२,१६०,६२८,१३७.७३	अगष्ट ८, २०१३	जुन, २०१९	७४.१९	३१० किमी पाइपलाइन विछ्याइएको, २८,६०० घर धारा जडान गर्नुका साथै भल्भ च्याम्बर निर्माण गरिएको, विभिन्न किसिमका सडकहरू पुर्नस्थापन गर्नुका साथै २२६ भल्भ च्याम्बरहरू निर्माण गरिएको
केयूकेएल/डिएनआइ/०५: (प्याकेज-२)	हाइजु-शर्मा जेभी	२,२७६,४४२,८५१.८४	डिसेम्बर २२, २०१३	जुन, २०१९	९०	३०३.८२ किमी पाइपलाइन विछ्याइएको, ३५,७८८ घरधारा जडान र भल्भ च्याम्बरहरूको निर्माण, विभिन्न किसिमका सडकहरूको पुर्नस्थापनका साथै २५४ भल्भ च्याम्बरहरू निर्माण
केयूकेएल/डिएनआइ/०६: (प्याकेज-३)	सुमेक-लामा जेभी	१,३२८,४७५,०४५.७६	मे ६, २०१३	जुन, २०१९	९०.४९	१९६ किमी पाइपलाइन विछ्याइएको, २०,४६८ घरधारा जडान र भल्भ च्याम्बरहरूको निर्माण, विभिन्न किसिमका सडकहरूको पुर्नस्थापनका साथै १३० भल्भ च्याम्बरहरूको निर्माण
केयूकेएल/डिएनआइ/०७ ए: (प्याकेज-४)	जिआइडीटीसी-शर्मा-रमनजेभी	२,९७१,२७८,५३०.२४	अगष्ट २, २०१७	जनवरी १९, २०२०	१२	२२७ किमी पाइपलाइन विछ्याइएको, ३२,६३७ घरधारा जडान र भल्भ च्याम्बरहरूको निर्माण, विभिन्न किसिमका सडकहरूको पुर्नस्थापनका साथै २०० भल्भ च्याम्बरहरूको निर्माण
डिएनआइ प्याकेजहरू अन्तर्गत पर्ने नगरपालिकाहरूको क्षेत्राधिकार भित्र पर्ने सडकहरूको पुर्नस्थापन						
केयूकेएल/डिएनआइ/म्युनिसिपल रोड-१	सिपेल, भारत	९२८,१६९,००५	११ नभेम्बर, २०१६	जुन, २०१९	२२.९३	११२ किमी अस्फाल्ट (कालोपत्र) सडक पुर्नस्थापन

■ खानेपानी मन्त्री माननीय बीना मगरको गुह्येश्वरीस्थित फोहर पानी प्रशोधन केन्द्रमा स्वागत गर्दै आयोजना कार्यान्वयन निर्देशनालयका अधिकारीहरू र सम्बद्ध निर्माण व्यवसायीका प्रतिनिधिहरू

खानेपानी मन्त्रीद्वारा गुह्येश्वरी प्रशोधन केन्द्रको निरीक्षण

माननीय खानेपानी मन्त्री बीना मगरले मंसिर २५, २०७५ गते गुह्येश्वरीमा निर्माणाधीन आधुनिक फोहर पानी प्रशोधन केन्द्रको निरीक्षण गर्नुभयो। गुह्येश्वरीमा हाल परम्परागत प्रविधिमा आधारित फोहर पानी प्रशोधन केन्द्र (क्षमता १६.२ करोड लिटर प्रतिदिन) संचालनमा रहेको छ भने त्यति नै क्षमताको आधुनिक प्रशोधन केन्द्रको निर्माण सम्पन्न हुने क्रममा छ।

भ्रमणका क्रममा आयोजना कार्यान्वयन निर्देशनालयका आयोजना निर्देशक तिरेश प्रसाद खत्री, आयोजना प्रबन्धक सुरत कुमार बम र निर्देशनालयका इन्जिनियर किशोर पन्थीले केन्द्रमा फोहर पानी प्रशोधन गर्नको लागि जडान गरिने प्रविधिहरूबारे जानकारी दिनुभएको थियो। आयोजना निर्देशक खत्रीले केन्द्र निर्माणको करिब ८० प्रतिशत काम सम्पन्न भैसकेको जानकारी गराउनुभएको थियो। उहाँले गोकर्ण र हनुमानघाटमा विकेन्द्रित फोहर पानी प्रशोधन प्रणाली निर्माण गर्ने योजना रहेको बताउनुभएको थियो।

आयोजना प्रबन्धक बमले केन्द्रमा जडित दुर्गन्धनाशक इकाइले दुर्गन्ध फैलिन नदिने बताउनुभएको थियो। दुर्गन्ध उत्पन्न हुने भाग छोपिने हुँदा केन्द्रका कारण वातावरण दुर्गन्धित नहुने उहाँको भनाइ थियो। उहाँले धोबीघाट, कोड्कु र सल्लाघारीमा निर्माणाधीन प्रशोधन केन्द्रहरूमा पनि गुह्येश्वरीमा जस्तै वातावरणमैत्री प्रविधि प्रयोग गरिने बताउनुभएको थियो। इन्जिनियर पन्थीले केन्द्रबाट निस्केको प्रशोधित पानी सिंचाइ र सफाइ जस्ता कार्यहरूमा प्रयोग गर्न सकिने बताउनुभएको थियो। मन्त्री मगरले प्रशोधन केन्द्र निर्माणको कार्यलाई अझ तिब्रता दिन निर्देशन दिनुभएको थियो।

फोहर पानी व्यवस्थापन संकौतामा हस्ताक्षर

आयोजना कार्यान्वयन निर्देशनालय र ललितपुर महानगरपालिकाले ललितपुर महानगरको मुख्य शहरी भाग समेट्ने संयुक्त ढल संजालको पुर्नस्थापनको लागि संझौता गरेका छन्। श्रावण २१, २०७५ गते ललितपुर महानगरपालिकाको सभाकक्षमा आयोजित समारोहमा निर्देशनालयका आयोजना निर्देशक तिरेश प्रसाद खत्री र ललितपुर महानगरका मेयर चिरीबाबु महर्जनले उक्त संझौतामा हस्ताक्षर गर्नुभएको थियो।

आयोजनाको अनुमानित लागत रु ४८ करोड रहेको छ। आयोजनाले युनेस्को (UNESCO) को विश्व सम्पदा सूचीमा रहेको पाटन दरबार चोक र कुमारीपाटी लगायतका ललितपुरका भित्री शहरी क्षेत्रहरूमा वर्षातको पानी जम्ने समस्याको समाधान र फोहर पानीको उचित व्यवस्थापन गर्न उद्देश्य लिएको छ।

अठार महिना समयावधि रहेको आयोजनाको निर्माण कार्य मध्य-चैत्र, २०७५ तिर शुरू हुने अपेक्षा गरिएको छ। ललितपुर महानगरपालिकाले आयोजना कार्यान्वयनको नेतृत्व गर्नेछ भने निर्देशनालयले प्राविधिक, खरिद तथा संझौतासम्बन्धमा सहयोग प्रदान गर्नेछ। आयोजनाको लागतको ८०% निर्देशनालयले बेहोर्नेछ, बाँकी महानगरपालिकाले बेहोर्नेछ। निर्माण कार्य सम्पन्न गर्नको लागि महानगरपालिकाका वरिष्ठ इन्जिनियरको नेतृत्वमा आयोजना कार्यान्वयन कार्यालय स्थापना गरिनेछ।

शौचालय दिवसको अवसरमा निबन्ध प्रतियोगिता आयोजित

विश्व शौचालय दिवसको उपलक्ष्यमा आयोजना कार्यान्वयन निर्देशनालयले विभिन्न कार्यक्रमहरूको आयोजना गर्‍यो। जब प्रकृतिले बोलाउँछ (When Nature Calls) भन्ने नारालाई आत्मसात गर्दै निर्देशनालयले उक्त दिवस (मंसिर ३, २०७५) को अवसरमा संचालन गरेका क्रियाकलापहरूको उद्देश्य थियो: परिवार र समुदायमा चेतना जगाएर विद्यार्थीहरूले खानेपानी र सरसफाइ (विशेषतः फोहर पानी व्यवस्थापन)को क्षेत्रमा परिवर्तनका संवाहकको भूमिका खेल्न सक्छन् भन्ने सन्देश प्रवाह गर्नु।

उक्त अवसरमा जागृति सामुदायिक माध्यमिक विद्यालयमा निर्देशनालयले शौचालयको प्रयोग र सामूहिक सरसफाइसम्बन्धी कार्यहरूमा विद्यार्थीहरूको संलग्नता भत्काउने गतिविधिहरू आयोजना गर्‍यो। दिवसको अवसरमा निर्देशनालयले कुलेश्वर आवास माध्यमिक विद्यालयमा काठमाण्डौ उपत्यकाका खोला, नदीहरू सफा गर्नमा विद्यार्थीहरूको भूमिका शिर्षकको निबन्ध प्रतियोगिता आयोजना गरेको थियो।

उक्त प्रतियोगितामा मौनता श्रेष्ठ, निरज कार्की र युनिक तण्डुकार क्रमशः प्रथम, द्वितीय र तृतीय हुनुभएको थियो भने प्रशान्त राइले सान्त्वना पुरस्कार प्राप्त गर्नुभएको थियो।

तेलम्ची आयोजनाले सकारात्मक परिवर्तनहरूको ढोका खोल्नेछ

सन् १९९० को दशकदेखि काठमाण्डौ उपत्यकाको द्रुत गतिमा शहरीकरण हुन थालेको देखिन्छ । राजनीतिक अस्थिरता बढ्दै जाँदा देशका अन्य भूभागबाट विस्थापित जनसंख्या बसाइ सन्थो । फलतः उपत्यकाका मुख्य शहरी क्षेत्र र आसपासका क्षेत्रहरूमा अव्यवस्थित रूपमा बस्ती बिस्तार हुन थाल्यो, खानेपानीको अभाव र फोहर पानी व्यवस्थापनको समस्या अझ गंभीर हुन पुग्यो ।

समस्याको समाधान खोज्ने क्रममा मेलम्ची खोलाको पानी पथान्तरण (diversion) गरी आपूर्ति गर्ने योजनालाई करिब दुइ दर्जन विकल्पहरूमध्ये सबैभन्दा उपयुक्त ठहर्‍याइयो । नेपाल सरकार, एशियाली विकास ब्यांक, ओपेक कोष (OPEC Fund) र जाइका (JICA) को सहयोगमा निर्माणाधीन मेलम्ची आयोजना दुइ चरणमा बाँडिएको छ । चरण १ अन्तर्गत सुरुङ्गमार्फत् सुन्दरीजल प्रशोधन केन्द्रमा प्रतिदिन १७ करोड लिटर पानी खसालिनेछ र पिउनयोग्य बनाइ उपत्यकामा वितरण गरिनेछ । चरण २ अन्तर्गत प्रतिदिन ३४ करोड लिटर यांग्री र लाकेँ खोलाको पानी सुरुङ्गमार्फत् प्रशोधन केन्द्रमा खसालिनेछ र पिउनयोग्य बनाइ वितरण गरिनेछ । यसरी आयोजनामार्फत् प्रतिदिन कूल ५१ करोड लिटर प्रशोधित पानी वितरण गरिनेछ ।

विद्यमान पानी वितरण प्रणालीमा चुहावटजस्ता समस्याहरू देखिएकोले आयोजना कार्यान्वयन निर्देशनालयले नयाँ वितरण प्रणाली निर्माण गरी संचालनमा ल्याउने प्रक्रियालाई तिब्रता दिइरहेको छ ।

आधुनिक फोहर पानी प्रशोधन केन्द्रका फाइदाहरू

- आधुनिक फोहर पानी प्रशोधन केन्द्रहरूले दुर्गन्ध फैलाउने किनभने यी केन्द्रहरूका दुर्गन्ध फैलाउने भागहरू छोपी दुर्गन्धनाशक फिल्टर जडान गरिएको हुन्छ
- ठोस फोहर हटाएर फोहर पानी प्रशोधन गरिसकेपछि पर्याप्त मात्रामा अक्सिजन भएको पानी प्रवाहित गरिन्छ जसले खोला तथा नदीहरू सफा गर्न मदत गर्छ
- फोहर पानी व्यवस्थापनमा सुधार हुँदा संयुक्त राष्ट्रसंघले निर्धारण गरेका सरसफाइ र खानेपानीसम्बन्धी दिगो विकास लक्ष्यहरू हासिल गर्न सहयोग पुग्छ
- आधुनिक प्रशोधन केन्द्रबाट निस्कने ठोस जैविक फोहर (biosolids) लाई मलको रूपमा प्रयोग गर्न सकिन्छ ।

यी केन्द्रले ऊर्जा पनि उत्पादन गर्छन्

- नदीहरूमा पानीको मात्रा र गुणस्तरमा सुधार हुँदा उपत्यकाको सौन्दर्यमा वृद्धि हुन्छ जसले पर्यटन उद्योगमा सकारात्मक असर पार्छ
- केन्द्रमा प्रशोधन गरिएको पानी सडक सरसफाइमा, लुगा धुनमा, सवारी साधनहरू पखालमा प्रयोग गर्न सकिन्छ । माछापालन र सिंचाइमा पनि यसको उपयोग गर्न सकिन्छ
- गृह्येश्वरीमा संचालनमा रहेको परम्परागत फोहर पानी प्रशोधन केन्द्र (प्रशोधन क्षमता १.६२ करोड लिटर प्रतिदिन)ले जडित क्षमताभन्दा धेरै फोहर पानी प्रशोधन गर्नु परिरहेको छ र यसको क्षमतामा ह्रास आइरहेको छ ।

हाल १० पोखरीहरू (कूल क्षमता ७४,५०० घनमिटर) को निर्माण सम्पन्न हुन लागेको छ भने ७५ किमी लामो थोक वितरण प्रणालीको परीक्षण भैरहेको छ ।

आयोजना संचालनमा आएपछि थप खानेपानी उपलब्ध हुनेछ भने फोहर पानीको निष्कासनमा पनि वृद्धि हुनेछ । विद्यमान फोहर पानी व्यवस्थापन प्रणालीमा सुधार गरी यसलाई फोहर पानीको चाप व्यवस्थापन गर्न सक्षम बनाउन सकिएमा खानेपानीको उपलब्धतामा वृद्धिले ल्याएका सकारात्मक परिवर्तनहरू दिगो हुने तथ्यलाई मनन गरी निर्देशनालय फोहर पानी व्यवस्थापन संरचनाहरूको पुनर्स्थापन/बिस्तारमा

लागिपरेको छ । निर्देशनालयले मनोहरा, हनुमन्ते र खस्याङखुसुङ किनारमा ढलका पाइपहरू बिछ्याउनुका साथै गुह्येश्वरी, कोडकु, सल्लाघारी र धोबीघाटमा फोहर पानी प्रशोधन केन्द्रहरूको निर्माण गरिरहेको छ । ढललाई पाइपहरूमार्फत् प्रशोधन केन्द्रमा पुर्‍याइ, ठोस फोहर छुट्याइ, फोहर पानी प्रशोधन गरी जलचरहरू बाँच्नका लागि आवश्यक मात्रामा अक्सिजन रहेको सुनिश्चित गरी नदी तथा खोलाहरूमा छोडिनेछ ।

खानेपानी आपूर्ति र फोहर पानी व्यवस्थापनको क्षेत्रमा गरिएका यी प्रयासहरूले सकारात्मक परिवर्तनको क्षितिज उघार्नेछन् भन्नेमा निर्देशनालय विश्वस्त छ ।

गृह्येश्वरीमा निर्माणाधीन प्रतिदिन १.६२ करोड लिटर फोहर पानी प्रशोधन गर्न सक्ने क्षमताको प्रशोधन केन्द्र र समान क्षमताको विद्यमान प्रशोधन केन्द्रको नक्सा । भदौ, २०७६ सम्ममा नयाँ प्रशोधन केन्द्र संचालनमा आउने अपेक्षा गरिएको छ ।

सूचना

जनसमुदायको हितका लागि मेलम्ची जस्तो बृहत् आयोजना कार्यान्वयन गर्ने क्रममा सर्वसाधारणलाई पर्न गएको असुविधाप्रति खानेपानी तथा सरसफाइ मन्त्रालय र काठमाण्डौ उपत्यका खानेपानी लिमिटेड, आयोजना कार्यान्वयन निर्देशनालय क्षमाप्रार्थी छैँ । आयोजना कार्यान्वयनमा आआफ्नो क्षेत्रबाट सहयोग पुर्‍याउनुहुन सम्बन्धित सबैलाई आग्रह गर्दछौँ ।

गुनासा र सुक्कावको लागि

आयोजना कार्यान्वयन निर्देशनालय

काठमाण्डौ उपत्यका खानेपानी लिमिटेड

अनामनगर, काठमाण्डौ

टोल-फ्री नम्बर: ११३९

फोन नं: ८२२२९८६, ८२२४९८६ रकस्टेसन १३१, फ्याक्स: ८२२४०५७

www.kuklpid.org.np